Nro. 42

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu, Nayiaśnieyſzego CESARZA, JMPERATORA Całey Roſsyi.

Z GRODNA DNIA 23. LUTEGO Roku 1797. WE CZWARTEK.

TYTUŁ JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI.

I.

Na Autentyku podpisano własną JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI ręką tak:

Bydź podług tego w S. P. Burgu Decembra 12 dnia 1796 Roku.

Za pomocą łaſki Bożey, My PAWEŁ Pierwſzy JMPERATOR i Samowładnący Cało-Roſsyiſki. Moſkiewſki, Kijowſki, Włodzimirſki, Nowhorodzki. Krȯl Kazańſki, Krȯl Aſtrachańſki, Król Sibirſki, Krȯl Chersoniſsa Tawryckiego, Pan Pſkowa, i Wielki Xiąże Smoleńſki, Litewſki, Wołyńſki i Podolſki; XiążeEſtlandſki, Litlandſki, Kurlandſki i Semigalſki, Samogicki Korelſki, Twerſki, Juhorſki, Permſki, Wiatſki, Bołharſki, i innych Monarcha, i Wielki Xiąże Nowagoroda Nizowſkiey Ziemi, Czernihowſki, Rażańſki, Połocki, Roſtowſki, Jaroſławſki, Bieło-Osierſki, Udorſki, Obdorſki, Kondyiſki, Witebſki, Mściſławſki, i wſzyſtkiey Pułnocney ſtrony rozkazuiący, i Pan Jwierſkiey Ziemi, Kartalińſkich i Gruzińſkich Królow, i Kabardyńſkiey Ziemi, Czerkaſkich, i Horſkich Xiążąt, i innych Dziedziczny Pan i Monarcha. Naſtępca Norwegii; Arcy-Xiąże Szlezwicki, Holſtyńſki, Stormarńſki, Dittmarseńſki, i Oldenburſki i Pan Jewerſki &c, &c, &c.

(Reſzta potym)

UKAZ JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI Samowładnącego Cało-Roſſyiskiego z Rządzącego Senatu ożnaymuie się powszechnie.

W Jmiennym JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI Ukazie danym Senatowi na Dnia 30 Decembra Roku przeszłego, za własnoręcznym JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI podpisem, iest wyrażono: końcem zabespieczenia Prawa Małoletnich Sukceſſorów w ich Sprawach, i dla utrzymania całości przynależących im Majątków, od niesprawiedliwego przez ustronnych przywłaszczenia, ile gdy z weszłych dopiero Spraw, okazuią się przez wyznaczonych im Opiekunow liczne zaniedbania, przez niezłożenie Dokumentów, przez niepodawanie prozb i Appellacyów od Dekretów Juryzdykcyi Sądowych. Rozkazuiemy od tąd, iż kto z takowych małoletnich za przyisciem do lat zupełnych, nayduiący się wewnątrz Roſſyi we dwa lata, a zostaiący za granicą we trzy lata prosić będzie apellacyi od Dekretów, czasu ich małoletności w Sprawach o ich Maiątki zapadłych, tedy za prozbami ich apellacyi dopuszczać, a Sprawy w wyższych Subselliach rozpatrywać, i według praw decydować, chociażby na te Dekreta przez bywszych nad nimi opiekunow, ukontentowanie podpisane, albo termin appellacyi z zamiarem, czyli też bez zamiaru był opuszczony; albowiem zaniedbanie tych ostatnich, za występek małoletnim poczytać nienależy; równym sposobem postępować i w takich zdarzeniach, gdzie przez zaniedbanie Opiekunow czasu małoletności opuszczony roczny termin do attentowania Spraw, z dawnieyszych do nowych Sądowych Jurisdykcyi przeniesionych: Jeśliby Sukceſſor po dóyściu zupełnych lat we dwa, a zostaiący za granicą we trzy lata do attentowania się stawił, albo Plenipotenta przysyłał, i o wznowienie Procederu Sprawy prosił: w wyższych zaś Subselliach przy decyzyi Spraw przenoszących się przez wyszłych z opieki Sukceſſorów, gdzie się okaże zaniedbanie, czyli też zmowa Opiekunow w opuszczeniu Prawa małoletniego, o tym osobliwie kazać kłaść według Praw, sentencye odpowiednie byłey, czyli też mogącey bydź z tego powodu utracie Maiątku małoletniego. Rządzący Senat przykazali o takowym Naywyższym JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI ustanowieniu, dla Powszechney wiadomości ogłosić w całym Państwie przez druki.

(L.S.) Oryginał za podpisem Rządzącego Senatu. Drukowany w Sankt Peterzburgu przy Senacie Januarij 5. Dnia 1797. Roku.

z Peterzburga 5. *Lutego.*

Grl Lieutnant *Wiazmitinow* otrzymał Komendę Sankt-Peterskurskiey fortecy i pułk Grła *Czerniszewa*, który to ostatni uwolniony od służby i zostawiony przy swoiey pensyi. —— Grl Lieutenant od Jndżynierów *Tuczkow* umieszczony w Senacie na własne żądanie z nadaniem godności taynego Konsyliarza. Grl Lieutenant *Rautenfeld* uwolniony od służby z pozwoleniem noszenia munduru tego pułku, którego był Szefem. —— Podpułkownik *Baturyn*, któremu Grl Feld-Marszałek Graf *Suworow* z swoiey woli dał abszyt, zwrócony nazad do służby: gdyż według ustaw nikt niema tey władzy prócz samego Jmperatora, wyiąwszy tylko, gdy woyska są za granicą.

z Wiednia 10. *Lutego.*

Trzeci nadzwyczayny dodatek do Nru 11. *Gazety Wiedeńskiey we Czwartek* 9. *Lutego.*

Przez nadbiegłego tu wczoray Kuryerem Majora i Adjutanta Hrabi *Dietrichstein*, Arcy Xiąże Karol przysłał ważną nowinę o prędkim poddaniu się Fortyfikacyi pod *Huningen*, w następuiącym raporcie.

Podkopy przed szańcem mostowym *Huningen* zostały w nocy z 25 na 26 szczęśliwie otwarte, nieprzyiaciel uczynił w prawdzie 4 wycieczki, z których dwie były nay mocnieysze, ale zawsze z stratą odparty został. —— Pomimo tych wycieczek iednak, czynność i gorliwość Generałow tym oblężeniem kieruiących, tyle dokazała, iż gdy Arcy Xże *Karol* d. 31 Stycznia do Kwatery Xcia *Fürstemberg* do *Weilburg* przybył, iuż *paralellę* na 150 sążni naprzeciw nieprzyiacielskiego szańcu gotową zastał. Te bateryę d. 3. Lutego miały rozpocząć swóy ogień. i wszystko iuż tey nocy do szturmu było gotowe, gdy Kommenderuiący nieprzyiacielski Grl *Duffour* d. 1. Lutego napisał do Xcia *Furstemberga*, że gdy na sprawiedliwe warunki zezwoli, nie iest daleki dla ochronienia dalszego krwi rozlewu, wniść z nim w negocyacye. Gdy oprócz tego dowiedzieliśmy się, że więcey połowy garnizonu przez tak nazwane *Blockhauser* bezpieczną była, a zatym oblężenie mogłoby się długo ciągnąć, potym Artylerya nieprzyiacielska przechodziła w liczbie naszą, i przez wycieczki nieprzyiacielskie nasze oblegaiące korpus co dzienby się zmnieyszało, nakłoniono się więc tym łatwiey do niżey wyrażoney kapitulacyi, że głównieyszy cel zdemoliowania szańcu mostowego, i oswobodzenia tego brzegu *Renu* od nieprzyiaciela był dopełniony. ——

To ważne zdarzenie, które sławę i potrzebny spoczynek woysku Cesarza Jmci iedna, Arcy Xiąże szczegulniey roztropności Xcia *Fürstemberg* przypisuie: który przez niespracowaną swoię staranność od d. 27 Października r. z. nietylko że nie wielą woyska trzymał nieprzyiaciela na wodzy, ale przez zruynowanie mostu, odiął mu wszystkie sposoby przeszkadzania działaniom armij. —— W każdey okazyi dystyngwuiący się pułkownik od Jndżynierów de *Vaux*, pomimo odniesioney przy *Kehl* rany, i tu się przez swóy waleczny, i roztropny postępek w obieraniu do attaku punktów, w prowadzeniu podkopów, do przyspieszenia wzięcia szańcu, istotnie przyłożył. Kieruiący Artyleryą pułkownik *Rouvroy* za wspólną z Pułkownikiem de *Vaux* umową, także się w tey okazyi zasłużył. Resztę dystyngwuiących się officerow, zlecił Arcy-Xże *Latourowi* do opisania, a sam za odebranym od J. C. Mci rozkazem, d. 3. t. m. udał się do Włoskiey Armij, gdzie d. 6 lub 7. musiał stanąć, i za pomocą Boską, z nieszczęśliwey doli tamteysze interessa zapewne wydobędzie. ——

Kapitulacya o mostowy szaniec pod *Huningen*, która między Generałem *Dufour* z Francuzkiey, i Xciem *Furstemberg* z Cesarskiey strony, d. 1. Lutego zawartą została.

Art. I. Francuzkie woyska d. 5. Lutego ustąpią z Szańcu mostowego pod *Huningen*, zabiorą swoię broń, bagaże, Ammunicyą, i wszystko, co tylko do obrony należy. —— Odpowiedź. Zezwolono. ——

Art. II. Dnia pomienionego oddadzą w samo południe szaniec Woyskom Cesarskim. —— Odpowiedź! Zezwolono. Woyska J. C. Mci punktualnie o god. 12 wpołudnie wniydą do Szańcow *Huningen*, do którego tak nazwana wyspa *Szuster*, i będąca na niey baterya należy, obeymą ten szaniec, i to wszystko, co tam tylko Francuzi zostawią. ——

Art. III. Od tego momentu ustaną wszystkie nieprzyiacielskie kroki z obustron. Woyska Casarskie obeymą przodkowe fortyfikacye półmiesiąca, i swoie warty przy rogatkach tego pół-miesiąca postawią. —— Odpo: Zezwolono. Woyska J. C Mci zaraz obeymą z lewey strony półmiesiąca leżące fortyfikacye i swoie warty przy rogatkach tego pół-miesiąca postawią. D. 3. Lutego, pół-miesiąca obeymą, i swoie warty do mostu *Reńskiego* posuną.

Art: IV. Z prawego brzegu *Renu* nie będzie do *Huningen* strzelano. —— *Odpo:* Zezwolono: iednak tylko w tym przypadku, ieżeli *Huningen* z lewego brzegu niebędzie attakowane i otoczone; ale nawzaiem z tey fortecy i z należących do iey obrony bateryi, niebędzie strzelano do forpocztow stoiących tak na wyspie *Szuster*, iako na prawym brzegu *Renu*. Kommenderuiącemu Generałowi wolno będzie bez żadney przeszkody w przeciągu 6. niedziel fortyfikacye mostowego szańcu z wyżey wspomnionemi bateryami na Wyspie *Szuster*, iednak bez uszkodzenia miasta *Huningen*, kazać zburzyć.

Art: V. Porobione do oblężenia Szańcu mostowego na prawym brzegu bateryę, będą rozrzucone, i wszystko do tego stanu

będzie przyprowadzono, iak kiedy Francuzi przechodzili za *Ren*. —— Odp: Przed zdobyciem *Kehl* postawione szańce i linie, które ich razem wiążą, zostaną bez naruszenia. To samo względem linij, czyli bateryi, które nad *Renem* niżey mostowego ſzańcu są porobione, i z potrzebnemi do nich szańcami, ma się rozumieć. Jnne wszystkie między temi szańcami i nad *Renem* porobione fortyfikacye, będą w przeciągu 6. tygodni zburzone. Względem wykonania tego artykułu, potrzeba się na uczciwość Austryackiego Generała spuścić.

Art: VI. Z obydwuch stron będą nawzaiem posłani Officerowie, którzy iako zastawnicy d. 5. Lutego aż do ustąpienia Wyspy *Szuster* zostaną: i potym wymienieni będą. Podpisano: —— *Dufour dywizyiny Generał.* —— *Karol Xiąże Fürstemberg F. M. L.*

z Paryża 26. Stycznia z Gazety Hamburſkiey.

Dyrektoryat żądał na wydatki przyſzłey kampanii 1.300. milionow liwrów. —— Na Seſsyi tayney rady 500. d. 19. t. m. *Camus* wyſtawiał trudności zebrania tak znaczney ſummy w metallowych pieniądzach, i radził ſtarać ſię iak nayprędzey o zawarcie pokoiu. Naſtępna tayna Seſsya rady 500. d. 20. była bardzo burzliwa. Większa część iey członków mocno ſię wnieſieniu Ob. *Camus* ſprzeciwiła, wyſtawuiąc obfitość śrzodków i ſpoſobów poſiadanych od Rzptey do dalſzego prowadzenia woyny, i że ieſzcze czas nie ieſt po temu, aby przyſpieſzać zawarcie pokoiu z zuchwałemi nieprzyiaciołami, który h woyſka naſze i Grłowie *Buonaparte*, *Moreau*, *Hoche* &c. tak upokorzyć potrafią, że przyſtać na to będą muſieli, czego ſzczęście i interes Rzptey wymagaią. —— Poſtanowiono nakoniec, aby kommiſsye Skarbu i wydatków zdały rapport, iakim ſpoſobem naydogodniey opędzić wydatki zwyczayne i nadzwyczayne w tym Roku. —— Uchwalono także, aby Skarb Narodowy podawał obudwóm Radom co mieſiąc opis prawdziwego ſtanu wydatków i przychodów każdego Mieſiąca. —— Kapitan Fregaty *Bellona* nazwiſkiem *Dupui*, będzie, iak słychać, podług praw woyſkowych ſądzony za to, że w czaſie wyprawy do *Irlandyi* zabrany okręt ieden Angielſki pod tym pozorem na wolność wypuścił, że na nim zaraźliwe choroby panować miały, w iſtocie zaś będąc na wſpomnionym okręcie, dał ſię przekupić. Powróciwſzy do *Breſt* poiedynkował z iednym Officerem, który mu w tey mierze czynił zarzuty. —— Rocznica śmierci *Ludwika* XVI. w naſtępuiący ſpoſob od Dyrektoryatu obchodzoną była. Gdy Dyrektoryat wſzedł do Kościoła, kilkakrotnie z Armat dano ognia. Wiazd iego odprawił ſię w aſsyſtencyi Miniſtrów i innych urzędników w 7. powozach otoczonych od gwardyi i innych woyſk tak pieſzych, iak konnych, ſzczególniey iednak wielu mu Generałow towarzyſzyło. —— Po ſtoſowney mowie mianey od Dyrektora *Barras*, wykonano przyſięgę prawem przepiſaną. z Miniſtrów zagranicznych przytomnemi tylko byli Posłowie Rzptey *Batawow*, *Genueńſkiey* i *Meneckiey*. —— Ob. *Folard* 88. lat maiący, który przez lat 60. służył w dyplomacyę, będąc teraz w niedoſtatku, otrzymał od Dyrektoryatu tymczaſowe wſparcie 2.000. liwrów. Jeſt on ſynowcem sławnego *Folard*, który przypiſy do dzieł *Polybiuſza* wydał.

Na ſeſsyi Rady *Starſzych* d. 25. t. m. po przeczytaniu donieſienia Dyrektoryatu o nowych zwycięſtwach Armij Włoſkiey, *Dumas* w zabranym głoſie wyrazil:

,, Czyli ſię *Mantua* prędzey lub później po tak wielkim zwycięſtwie podda, czy Dwór *Wiedeńſki* odmówiwſzy niedawno rozpoczęcia negocyacyi, w nadziei, że przez oſwobodzenie tey twierdzy, odmieni położenie rzeczy, czyli mówię, Dwór ten podchlebia ſobie, że zatrzyma ieſzcze dni kilka ten klucz do Państw *Auſtryackich*, mnieyſza to dla nas teraz. Uwiadomienie Dyrektoryatu, przekonywa wſzyſtkich, że nowa Armia, przeznaczona do oſwobodzenia *Mantuy*, ieſt znieſiona. Możemy Narod zapewnić, i wraz z nim winſzować ſobie, że zaſtaw ſzacowny, to ieſt: Kraie Ceſarſkie we *Włoſzech*, w naſzych ſą ręku, i że ich użyć możemy zyſkownie do naychwalebnieyſzey i naypożytecznieyſzey kompenſacyi. —— Nie mogąc ſtoſównie do chęci naſzych rozdawać nadgrody, podziękuymy przynaymniey publicznie Grłowi *Buonaparte* i Armij, że do powſzechnego pokoiu drogę utorowali. Jeſt to naypięknieyſzy dla rządu i Narodu tryumf, a do nas należy zaraz z niego korzyſtać. Umieymy ofiarować Europie pokoy, na który czeka, pokoy chwalebny i ſprawiedliwy, zapewniony nam przez zwycięſtwa &c. Żądam teraz, aby donieſienie Dyrektoryatu było drukowane i między członków Rady rozdane. ,, Na co zezwolono.

z Paryża 30. Stycznia z Gazety Berlińſkiey

Dokończenie rapportu Grła Bnonaparte przesłanego Dyrektoryatowi z główney kwatery w Weronie d. 29. Nivos (18. Stycznia) 5. Roku Rzptey.

Bitwa przy przedmieściu S. Jerzego.

,, Grł *Provera* przybywſzy na czele 6,000. woyſka d. 26. *Nivos* w południe ku przedmieściu *S. Jerzego*, przypuſzczał do niego attaki przez dzień cały, lecz bezſkutecznie. Grł Brygady *Miolis* bronił tego ſtanowiſka ufortyfikowanego od Szefa batalionu Jndżynierów *Samſon*; i równie czynny iak odważny, daleki od ulęknienia ſię pogrozek nieprzyiaciela, odpowiedział mu na nie wyſtrzałami z Armat, i tym ſpoſobem zyſkał czaſu noc całą między 26. i 27. *Nivos*; ia zaś zaleciłem Grłowi *Serrurier*, aby ſtanął w *la Favorite* z 75. i 18. pułbrygadami, iako też woyſkiem, które od dywizyi blokuiących *Mantuę* ściągnąć można było. Lecz wprzódy, niżeli Wam, Ob. Dyrektorowie,

opiſzę bitwę przy tym mieyſcu d. 27. *Nivos* ſtoczoną, winien ieſtem zdać rapport o dwóch poprzedzaiących przy *Anguiari*.

Pierwſza Potyczka przy Anguiari.

Grł *Provera* w 10,000. woyſka przeſzedł *Adygę* przy *Anguiari*, Grł *Guieux* zebrawſzy wſzyſtkie ſiły, które mógł mieć w tamtey ſtronie, poſzedł na nieprzyiaciela, lecz nie maiąc iak tylko 1,500. ludzi, nie mógł go przymuſić do coſnienia ſię na drugi brzeg rzeki, wſtrzymał go iednak przez kilka godzin i 300. niewolnika zabrał.

Druga Potyczka przy Anguiari.

Grł *Provera* nie tracąc czaſu, pomaſzerował do *Caſtelara*. Grł *Angereau* wpadłſzy na tylną ſtraż kolumny iego, po bitwie dosyć żywey, zabrał ią zupełnie z 16. Armatami i 2,000. niewolnika. Grł-Adjutant *Duſaux* ſzczegulniey ſię w tey akcyi popiſał; 9. i 18. regiment dragonij i 25ty ſtrzelców pięknie ſię dyſtyngwowały. Komendant Hułanów *Auſtryackich*, ſtanąwſzy przed ſzwadronem 9. regimentu dragonij, zawołał: *poddaycie ſię*. Ob. *Duvivier* wſtrzymawſzy ſwóy ſzwadron, rzekł: „ *Jeżeliś mężny, to przyidź i zabierz mnie.* „ —— Obydwa korpuſy wſtrzymuią ſię, a dowodzcy ich dali nowy przykład utarczek oſobiſtych, które *Taſso* tak pięknie opiſał, Komendant Hułanow dwa razy był ſzablą raniony, woyſka wtenczas uderzyły na ſiebie, i Hułani wzięci zoſtali w niewolą. —— Grł *Provera* tym czaſem maſzeruiąc, iak już doniosłem, nocą całą, przybył pod przedmieście *S. Jerzego*, attakował go, lecz nie mogąc tam wniyść poſtanowił opanować wſparty *la Favorite*, przełamać linią blokady, a wycieczką *Wurmzera* przedrzeć ſię do fortecy.

Bitwa przy la Favorite.

D. 27. *Nivos* godziną przededniem nieprzyiaciel attakował *la Favorite*, *Wurmzer* uczynił także wycieczkę, i uderzył na linią blokuiącą ze ſtrony *S. Antoine*. Grł *Victor* na czele 75. pułbrygady rozgromił nieprzyiaciela, gdzie go tylko napotkał. *Wurmzer* przymuſzony był cofnąć ſię do *Mantuy*, okrywſzy plac bitwy trupami ſwoich, i zoſtawiwſzy nam znaczną liczbę niewolników. Grł *Serrurier* kazał potym Grłowi *Victor* poſunąć ſię naprzód z 57. pułbrygadą dla przyparcia *Provery* do przedmieścia *S. Jerzego*, a tym ſamym opaſania go. Jakoż trwoga i nieporządek panowały w ſzeregach nieprzyiaciela, iazda, piechota i artyllerya wſzyſtko było w zamieſzaniu. Straſzna i niezwalczona 57. pułbrygada niczym nie mogła bydź wſtrzymana, z iedney ſtrony zabiera 3. Armaty, a z drugiey regiment Huzarów *Erdoedy* —— W tym momencie ſzanowny Grł *Provera* żądał kapitulacyi, zaufał naſzey wſpaniałomyślności i niezawiódł ſię na niey. Pozwoliliśmy na nią, opis iey warunków dołączam; 6,000. niewolnika, między któremi wſzyſcy byli ochotnicy *Wiedenſcy*, 20. Armat zoſtało w dniu tym naſzą zdobyczą. —— Armia więc Rzpltey w dniach 4. dwie bitwy formalne i 6. potyczek wygrała, zabrała w niewolą bliſko 25,000. Woyſka, 3. Generałów. 12. do 15. Pułkowników &c. tudzież 20. ſztandarów, 60. Armat, a na placach bitwy do 6,000. trupem lub ranami okrytych położyła. —— Dopraſzam ſię o Generalſtwo dywizyi dla Grła *Victor*, i o Generalſtwo Brygady dla Grła Adiutanta *Vaux*. Wſzyſtkie pułbrygady wielką ſię chwałą okryły, ſzczegulniey 32. 57. i 18. zoſtaiąca pod komendą *Maſseny*, i która w 3. dniach przy *S. Michel*, *Rivoli* i *Roverbella* potykała ſię Obywatele *Deſsain* Szef 4. pułbrygady letkiey piechoty, *Marquis* Szef 29. *Fourneſy* Szef 17. byli ranieni, Grłowie Brygad *Vial*, *Brume*, *Bon* i Grł Adiutant *Argod* bardzo ſię pięknie dyſtyngwowali. Dowody nadzwyczayney odwagi w tych bitwach od wielu dane nadto ſą liczne, aby tu umieſzczone bydź mogły „ (podpiſano) *Buonaparte*.

Artykuły kapitulacyi Woyſka Ceſarſkiego pod murami S. Jerzego. 27. Nivos [16. Stycznia) 5. Roku Rzptey.

1. Honory Woyſkowe pozwalaią ſię, lecz całe woyſko zoſtanie w niewoli. —— 2. Officerowie zatrzymaią ſwe ſzpady, rzeczy, ekwipaże, a żołnierze torniſtry. —— 3. Generałowie i inni Officerowie będą mogli powròcić do ſiebie, ieżeli Grł komenderuiący na to pozwoli: Przyrzekam słowem honoru, iż mu powiem, że na to zezwoliłem. —— 4. Feldmarſzałek Hr. *Wurmzer* uwiadomiony będzie o tey kapitulacyi. —— 5. Chorzy i ranieni traktowani będą z ludzkością nie oddzielną od republikanow. —— Działo ſię przy przedmieściu *S. Jerzego* pod *Mantuą* o godzinie w puł do dwónaſtey d. 16. Stycznia. [podpiſano] *Provera* Generał Lieutenant. —— Zgodno z Oryginałem *Alex: Berthier* Grł Dywizyi.

z Kwatery główney w Weronie 30. Nivos (19. Stycznia.]

„ Zaświadczam, że w różnych bitwach, które od 19. do 27. *Nivos* były ſtoczone, liczba Auſtryaków w niewolą zabranych i już zapiſanych więcey 20,000. ludzi wynoſi. Znayduie ſię między niemi 700. iazdy, i ieſzcze ich co moment więcey przyprowadzaią. —— że nieprzyiaciel zoſtawił nam 44. Armat z wozami do nich, wſzyſtkie bagaże kolumny Grła *Provery* i iey ſztandary, których część połamał. Zaświadczam, że ſtoſownie do rozkazów Grła komenderuiącego zaleciłem Grłowi Dywizyi *Rey*, aby 20,000. niewolników do *Grenoble* zaprowadził w oddziałach po 3,000. ludzi zawieraiących, z których ieden od drugiego w odległości drogi dnia iednego maſzerować powinien pod Eſkortą 58. pułbrygady i ſzwadronu iazdy „ (podpiſano) *Berthier*.

Nro. 42.

DODATEK DO KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 23. LUTEGO R. 1797. WE CZWARTEK.

z Brest 16. Stycznia.

Oto iest teraznieyszy stan Flotty naszey, która do *Irlandyi* przeznaczona była. Okręty liniowe: *Indomptable* o 80. Armatach, *Nestor, Cassard, Tourville, Eole, Pegase, Fougueux, Mucius, Redoutable, Patriote, Pluton, Constitution, Watigny, Traian, Revolution*, każdy o 74. Armatach, ostatni z nich do *Rochefort* zawinął. Fregaty: *Cocarde, Immortalité, Bellone, Coquille, Romaine, Syrene, Resolue, Charente, Fraternité*, która do *Rochefort* i *Bravoure*, która do *l' Orient* przypłynęła. Korwety: *Renard, Athalante* (ta znowu wypłynęła na morze] *Affronteur, Vautour*. Fluty: *Fidele, Nicomede, Allegre, Experiment.* —— Wszystkie wspomnione okręty powróciły do Portów naszych.

Utraciliśmy zaś następuiące: Okręt liniowy *Seduisant*, którzy przy wypłynieniu z portu rozbił się, 600. ludzi z niego za pomocą statkow zostało wyratowanych. *Scevola* okręt bateryiny o 40. Armatach zatopiony w pośrzód morza, ekwipaż cały na okręt *Revolution* zabrany został. Okręt zaś *Droits de l'homme* rozbił się przy *Audierne Bay*, po bitwie, w którey fregata Angielska *Amazone* tak uszkodzona była, że potym zatonęła. Ekwipaż iego od dwóch statków był wyratowany. —— Fregaty: *Impatiente* utonęła przy *Bantry-Bay*, 7. tylko ludzi wyratowali Anglicy. *Surveillante* zatopiona od nas w *Bantry-Bay*, ekwipaż iey ocalony. *Tortue* zabrana. —— Korwety: *Mutine* zabrana. —— *Fluty Justine* wzięta stosownie do doniesień Angielskich pod imieniem *Juste*. *Sufren* zabrany. —— Korweta *Voltigeur* i Fluta *Ville de l' Orient* powrócić ieszcze mogą, gdyż o ich losie nic dotychczas nie wiemy. —— Z tego okazuie się, że 33. okrętów zawinęło do portów naszych, 2. powrócić ieszcze maią, 4. Anglicy zabrali, a 5. utonęło.

z Medyolanu 22. Stycznia z Gazety Berlin:

W krótce po przybyciu Francuzow do *Medyolanu*, uformował się tam Klub pod nazwiskiem *Towarzystwa Patryotycznego*. Grł *Buonaparte* zakazał mu dawniey zbierać się. Teraz iednak pozwolił na to podług planu, który sam ułożył. Zgromadzenie to nazwane teraz *Towarzystwem Instrukcyi publiczney*, pierwszą sessyą d. 15. Stycznia odprawiło. List pozwalaiący na otwarcie posiedzeń iego, datowawany iest w główney kwaterze w *Medyolenie* 6. Stycznia i zawiera w treści: że członki dawnego *Towarzystwa Patryotow*, niżey mianowani, (w liczbie 20. zgromadzą się 20. *Nivose*, i uformuią nowe *Towarzystwo Instrukcyi publiczney*. Pierwszą iego powinnością będzie uczynić komplet do 50. członkow, których wybierze z pomiędzy osob dystyngwuiących się przez swoię gorliwość Obywatelską, światło i talenta: ułoży organizacyą, która podana będzie pod approbacyą Generała kommenderuiącego w *Lombardyi*. Rzeczone Towarzystwo będzie się mogło zgromadzać każdego razu, kiedy to osądzi za rzecz potrzebną: będzie się zatrudniać sztukami wyzwolonemi, oświeceniem ludu, słowem tym wszystkim, cokolwiek posłużyć może do wolności i szczęścia *Lombardyi*.

Deputacya obrony powszechney, ustanowiona w *Bolonij*, przeniosła się d.. 16. do *Modeny*, gdzie stale będzie przebywać, iako w mieyscu bliższym środka nowey Rzptey *Cispadańskiey*. Kohorta *Bolońska* tegoż dnia odebrała rozkaz udania się do *Medyolanu* pod kommendą Gła *Scarabelli* Szefa Legionu *Cispadańskiego*. Zdaie się, że to woysko będzie użyte do przetransportowawia niewolnikow: Grł *Buonaparte* może zatrzymać tym sposobem więcey woyska Francuskiego przy Armij. —— Francuzi głoszą w *Weronie*, że iedna ich kolumna póydzie do *Tryestu*.

z Inspruk 26. Stycznia z Gazety Berlin:

Korpus Armij Grła *Alvinzi* zbiera się między *Ala* i *Roveredo*, Główna kwatera znayduie się zawsze w tym ostatnim mieście. Ranionych zaprowadzono do *Trydentu*, a bagaże za Miastem stanęły. Niewidać aż dotąd. aby nieprzyiaciel miał chęć przedzierać się na nowo do *Roveredo*. Poczyniono dyspozycye na wstrzymanie iego: mówią nawet, że woyska znowu posuną się naprzód za przybyciem 15,000 posiłkow oczekiwanych co moment z *Austryi*. Wiadomo także, że za 6. tygodni przybędzie z Węgier blizko połowa korpusu 50,000 ludzi, oprócz tego, podwoione będą usiłowania we wszystkich krajach dziedzicznych, skoro się dowiedzą, o klęskach, przez nasze woyska poniesionych, tak dalece, że ieżeli *Mantua* ma

ieszcze dosyć żywności, aby mogła iaki czas wytrzymać, można się z pewnością spodziewać, że ta ważna forteca będzie ocalona. —"—

Piszą z *Wenecyi*, że się tam obawiią wizyty Francuzow, że Rada ciągle swe sessye odbywa, i że są oddziały woyska w principalnych stanowiskach. Francuzi znayduią się w *Padwie*, i forpoczty swoie posyłaią aż do *Ormago:* Cesarscy cofneli się aż do *Novale*. Niesłychane pwodzenia nieprzyiaciela przypisać należy wyborney pozycyi, ktora mu pozwalała w krotkim czasie dosłać swoie woyska na wszystkie strony, gdzie tego potrzeba była, gdy tym czasem Armia nasza niemogła walczyć z taką korzyścią zostaiąc na bardzo długiey linij przerwaney gorami, i maiącey przed sobą niedobyte okopy. —"—

z Botzen 27. *Styczn'a z Gazety Berlińſkiey.*

Grł *Boialik* zawſze w *Baſsano* ſtoi, gdzie korpus ſwoy z nadciągaiących poſiłkow wzmacnia. *Laudon* ieſt w *Roveredo*, a *Wukaſsowich* kommenderuie forpocztami rozciągaiącemi ſię do *Peri*. Głowna iego kwatera ieſt w *Ala*, i ieżeliby ſię Francuzom przedrzeć do tego Miaſta udało, woyſko Ceſarſkie ſtanie przy *Seravalle*, gdzie iuż ſypią okopy. *Alvinzy* onegday z *Trydentu* do Baſsano przybył. *Provera* po iednogodzinney z Głem *Buonaparte* rozmowie, poiechał do *Wiednia*.

z Włoch 29. *Stycznia z Zurnalu Frankfurtſkiego.*

z Turynu donoſzą, że tam umarł P. *Graneri* Miniſter Jnter. Zagr: —"— *Gazeta Medyolańſka* oſtatnia zawiera w ſobie wypis z liſtu Grła *Moreau* do Grła *Clarke*, w ktorym wyraża: „ oprocz poſiłkow, ktore ze śrzodka Francyi do woyſka Włoſkiego dążą, 40,000. ludzi od brzegow *Renu* przez *Beſançon* w tęż ſamą drogę udało ſię. —"— Taż gazeta dodaie, że Kapitan *Sibille* kommenderuiący Flotyllą, na ieziorze *Garda* zabrał 31 ſtatkow nieprzyiacielſkich naładowanych żywnością. i do *Peſchiera* ie zaprowadzić zalecił.

Od granic Tyrolu 30. *Stycznia z Zurnalu Frakfurtſkiego.*

Armia Ceſarſka zgromadza ſię w części *Tyrolu* zachodniey, dla oczekiwania tam licznych poſiłkow, ktore ma odebrać. Cofniono dla tego woyſka ſtoiące przedtym w okolicach *Roveredo* i *Trydentu*. Kwatera głowna Grła *Alvinzy* ieſt do *Botzen* przenieſiona. Korpus, ktory był dawniey w *Baſsano*, obiął inne ſtanowiſko, dla zasłonienia *Friulu*, kilka regimentow piechoty i kilka ſzwadronow iazdy będące w marſzu z Węgier, maią ſię do niego przyłączyć. Nieprzyiaciel naprzod od *Ala* i z ſtrony *Wicencyi* poſuwać ſię zaczął.

z Huningen 23. *Stycznia z Gazety du Bas-Rhin*

Ambaſſador nasz w *Bazylei*, uczynił bardzo mocne do Stanow Bazyleyskich przełożenie, że Rzplta Francuzka domaga się rychłego i przykładnego ukarania Officerow, ktorzy uchybili swoich obowiązkow, dozwalaiąc Austryakom złamać neutralność territorium Szwaycarskiego. Rpta żąda procz tego, ażeby kantony w powszechności *serio* dopomniały się u Cesarskich o satysfakcyą za zgwałcenie territorium. —"— Zapewniaią powszechnie, że P. *Barthelemy* odwołany iest przez Dyrektoryat, dla pracowania wraz z Ministrem Jnter: Zagr: w materyach dyplomatycznych naywiększey wagi. Ta wiadomość zdaie się niepodlegać żadney wątpliwości, gdyż część ekwipażu P. *Barthelemy* przybyła iuż do *Bourg Libre*. Mowią, że mianowano iuż i następcę, ktory w krotce ma przybydź do *Bazylei*, ale niewiadomo jeszcze kto będzie.

z Madrytu 30 *Grudnia z Gazety Hambur:*

Profeſſor prawa przy Akademij *w Salamanka Don-Ramon de Salas* niedawno za kacerstwo ukarany został od inkwizycyi więzieniem na rok ieden, i czteroletnim zamknięciem w Klasztorze. Dway Konsyliarze Rady Kastylskiey zasiadaiący w Sądzie iako aſſeſſorowie nie widząc dowodow zarzucanego mu kacerstwa, przeciwni byli wyrokowi okazuiąc niesprawiedliwość iego. Mnich Jnkwizycyiny adwokat, obstawał za dekretem. Profeſſor *Salas* (rzekł mnich rzeczony) iest niedowiarkiem i Filozofem nowey mody, gotowym nawet do zaprzeczenia exystencyi Czysca. Argumenta te nieprzekonały bynaymniey wspomnionych Konsyliarzy. Dla położenia tamy dalszym sporom, Jnkwizytor wielki zwołał powtornie całe Jnkwizycyine *Collegium* dla rozsądzenia sprawy, i dekret powyższy potwierdzony został, co tak wspomnionych Konsyliarzy obruszyło, że skargę o to do *Xcia Pokoju* zanieśli. Z wyrażonego więc rozkazu Krola, rewizya proceſſu miała nastąpić. Jnkwizytor W. sprzeciwiał się temu, przekładaiąc statuta Jnkwizycyi, ktorey wyroki nie mogą bydź naruszane &c.

Gdy mu iednak niełaską Krola zagrożono, zgłosił się w bardzo pokornych wyrazach do Krolowey i zaczął przepraszać. „ Wy to i wam podobni (odpowiedziała Krolowa) iesteście sprawcami Rewolucyi w Europie „ Krol i *Xże Pokoju* przyieli także bardzo niełaskawie Jnkwizytora *Lorenzara* Arcy-Biskupa *Toledu*. Po czym wyrok Jnkwizycyi za rozkazem Krola znieſiony, a o skarżony Profeſſor *Salas*, wypuszczony został na wolność. Niemasz przykładu, aby kiedy w dawnieyszych czasach rząd w kraju naszym w podobnym zdarzeniu tak sobie postąpił. Krok ten rządu znalazł powszechną approbacyą i czyni honor oświeconemu zdaniu *Xięcia Pokoju*. —"—